

Procedència ignorada

L'HOSTOLENGH

REVISTA MÍNIMA
D' HISTORIA, LITERATURA Y FOLK-LORE

Pro aris et focis

ANY I

SANT FELIU DE PALLEROLS, OCTUBRE DE 1899

N.º 1

PROGRAMA

m 1073.

í, senyors; encare que sembli mentida.

Éramos pocos... y 'n faltava un.

Y velshi aquí, que surto per escotilló á suplir la deficiencia, ab un programa que val per tres (consti que 'm refereixo á la «llargaria»).

Però, quedin tranquils; que si el meu programa, com à cosa meva, té una pila de defectes, al menys se li deu regoneixe una qualitat que val un' India, si puch dirho sense detriment de la modestia. El meu programa (tor-nemhi!) no es pas com els que corren. Si 'n surten cada die, més que de bolets quand plou, no per això renuncio à la «supremacia» de sostenir que com el meu n' hi ha ben poch. Perque han de saber, pera son govern, que no ving à demanar à ningú ni un clau trencat; y aquest requisit, avuy que tothom pidola (mal tant vell com l' anar à peu), lo fa altament recomenable.

Are, que 'l qui menys ensalma al pròxim ab *cupons-prima*, oferint rellotjes y *obres mestres*, á meytat de preu, apareixe un prospecte que no parla de xavos sino pera anunciar una revisteta que no admet suscripcions...!

Vatja, qu' això sembla *allò* dels *clowns* ambulants: *verlo para creerlo*.

Però,—ay, mare, y qu' es pesat aquest xicot!—deu exclamar al arribar aquí, tal qual aixerida llegidora, si es que alguna 'n ting.

Y, de fet, ni me n' adonava: som pesat de debó.

Vaig veyent que 'l qui tinga paciència pera llegirme ja ferà prou. Á ningú demanaré jo tant.

Però, aném al cas.

Hi ha molts anys que 'm cridan l' atenció el desconeixement y la miseria bibliogràfica de la gemada vall d' Hostoles, el breçol de ma infantesa, la meva patria petita, que, fa segles, ho es també dels meus venerables antepassats.

—*Usted será el cronista de Hostoles*,—solia dirme, sis anys enrera, un amich estimadíssim, nascut à la vora del Henares.

Y jo, que aleshores tenia 'ls meus ulls y la meva pensa ben lluny de les menuderies d' historia local, li responia sempre que no; y fins recordo ab pena, y vull consignarho en descàrrech de la meva consciencia de bon patrici, que alguna vegada 'm vaig sentir mortificat per l' insistencia del meu confrare, tot donantme per menys de fixar els meus estudis sobre un objecte de tant escassa valua, à mon veure d' allavors.

Però 'l mon roda, y també les idees y 'ls sentiments del home donan uns toms que, en la fluixesa de la nostra previsió, no haguarem may somniat.

No es pas estrany, donchs, que, als començos de la primavera prop passada 'm fiqués al cap l' intent de ressusci-

tar, en lo factible, les nostres coses d'antany, bo y procedint à fer coneixe en tots sos aspectes, el present de la xamosa encontrada, que trovo cada jorn més encisera.

Per' això fer, emprenguí la fadigosa tasca d'aplegar datos escampats ençà y enllà. Sort de sorts, que, al revés de lo que jo 'm temia (prejutjant tal vegada sense un bell fonament), els meus compaysans demostran afició à les coses d'altres èpoques y han rebut la noticia dels meus projectes ab mellor cara de lo que jo esperava. També he trovat companys que m'ajudan, dels quals, ab plaher y gratitut, feré honrosa menció en el curs de la meva feyna.

Parlant francament, s'ha de convenir en que aquesta es ben engorrosa. L'extinció de varies famílies ilustres, de quals arxius brollarían raigs de llum històrica; la falta de predecessors en l'obra à que poso mà; l'estroncament de nombroses fonts, à que hauría pogut recorre ab fruyt; y, sobretot, la negra confusió produhida pèls espantosos terratrèmols del segle xv, arrunant els edificis, ab los quals desaparegué una rica mena de valiosos documents, que may més podràn trovarse; foran causes bastant poderoses pera descoratjar voluntats més resoltes que la meva, si l'amor à la patria no 'm sostingués en aquesta lluyta de l'historiògraph pacient contra l'escassès dels materials, que, ab tot y ésser tant poch, deuen constituir la basa, casi única, d'uns estudis, que, per força (y ja me 'n aconçolo), han de sortir ben migrats. May serà tant mal si 'l públich vol fersen càrrech.

Altres motius tindria encare, y no menys poderosos, pera flaquejar en la meva resolució. Perque, si ja 'l residir fora de la comarca estudiada, fa un bon xich més difícils les meves investigacions; d'altra banda, la pobresa del arxiu municipal, que no alcança més enrera de la meytat d'aquesta centuria, llevat d'algunes actes, desprovehides d'interés, que no passen del any 25; y la falla de papers antichs en les rectoríes de la vall, inclusa la que més n'hauría de reunir, ço es, la d'aquesta parroquia; son coses

qu'escapsan les ales al més treballador, y jo no ho som gayre.

* *

Fa estona que vaig escriguent, y encare no he assenyalat l'objecte d'aquesta publicacioneta. Ja es hora de dirne quatre paraules.

Quan els monuments que 'ns han llegat les passades generacions, escassejan, y estàn espargits en diferents llochs, que tal vegada ni son los seus; únicament qui hagi provat de recullirlos y ferne una síntesis profitosa, pot saber lo que llaça aquesta feyna. Encare no està tot aquí. Pera donar á la llum pública un' obra d' investigació més ò menys complerta, es necessari disposar de gran copia d' elements, reduhirlos á un cos ordenat y somètrels à la fina garbelladura de la crítica històrica al estil modern. Si l' historyaire té à mà un fonds nutrit, d' hon treure, com aygua d' un pou, la «materia prima» qu' ha d' ésser elaborada, la cosa no va pas tant llarga com això. Mes, per desgracia, aquest cas, tant freqüent com à vegades mal aprofitat pèls qui explotan eixos tresors de riquesa històrica, aquest cas dista força d' ésser el meu. Ja, de gros en gros, he apuntat les diferencies que 'ls separan.

Colocat en situació tant poch ayrosa, qualsevulla que sia l' activitat, la salut y demés circumstancies favorables que pugan auxiliarme en la meva empresa de reivindicacions patriòtiques, sempre haurà d' ésser llarch el temps que corri desd' el començ d'aquesta semi-creuhada (si tal nom puch darli), fins al día en que 'n neixin fruyts mitjanament assahonats.

Tenim, donchs, que no es pas ben agradós el paper que jo feria amohinant al un y al altre, en cerca de noticies y documents, si gayre perllongava la divulgació dels meteixos.

A fi de salvar, dich mal, per' alleugerir semblants inconvenients, m' ocorregué l' idea de compondre un periodiquet, hon arxivar, parcialment y de mica en mica, el

fruyt de les mercès que degui als amichs, junt ab el de les meves excursions y diligencies personals, que sempre serà esquitit per la part que 'm toqui.

Fentho aixís, ço es, enterant al públich dels meus treballs, confio lograr algunes ventatjes. En primer lloch, la marxa d' aquèts no semblarà de molt tant pausada, y, d'altra part, no dubto que serveixi d'estímul à més de quatre frets y d'avís à moltes persones, que possehint quelcòm fahent pera la nostra vall, ho donaràn à coneixe ab gust. No's tracta pas d'una suposició gratuita. Jo meteix he tingut el plaher de sentir à subjectes en apariencia indiferents als vells recorts de la terra, doldres de la fosquedat en que jau nostre pahís per lo relatiu als temps que foren.

A tot lo exposat, hi afegeixo altre parell de motius, un poquet egoístes. L'aversion, casi irresistible, que sento à tota feyna de ploma que consisteixi en copiar maquinalment, sense esforç de l'inteligencia, 'm fa acariciar la perspectiva d'obtenir trasllats de no poch escrits difusos, sense altra molestia que donarlos à l'estampa. No m'afalaga menys l'idea de tenir reunides en conjunt una munió de cosetes, moltes d'elles insignificants à parer del profà, però utilíssimes el jorn que desenrotlli mos plans.

Pot ser hi ha qui 'm tinga per ignoscent, per la frescura ab que penso fer del domini públich coses qu' hauría de tenir empenyo en guardar inèdites, hasta l'ocasió propicia d'encloureles en obres formals. A qui tal judiqui, dech respòndreli que ja m'ha acudit aqueix que no vull anomenar temor; lo qual no destorba per res els meus projectes, puix tot quant fassi sobre aqueix camp, no té altre mòvil que l'amor à la patria, y de cap manera somïo ferme un nom (*povero me!*), ni acaparar mèrits per' açò ò per' allò. Si tal desitjés, tindria 'l seu valor aquell reparo, però no per' mi, ja que no m' hauría ficat en aqueixa vía que dista molt de conduhir al temple de la gloria. Per altre, més curta y més segura, caminava anys avans d'em-

brancarme en eixes fondalades. Lo que m'espera per aquest camí es una serie de maldecaps y desenganys (sense parlar dels dispendis), com sempre que 's treballa pèl bé general, qu' es fer per' ningú, segons un refrà, més vell que tots los vius.

Ja 's comprèn, donchs, que pugui dormir plà, sense por de que «'m sustreguin la feyna»: es massa escabrosa pera tenir pretendents.

Com se comprèn que fos pera mí una satisfacció vivís-sima el veure una ploma ben trempada à punt de realisar el meu *desideratum*. Jo m' hi poso per falla d' altres, y convençut de que qualsevol ho feria mellor que jo. Sé que de mí se 'n pot esperar poca cosa, perque la meva capacitat no dona per' més.

*
* *

Fet aqueix alto, veig ab espant que l' article que jo volia fer curtet va prenguent les alarmants proporcions d' una disertació acadèmica. Ja som à la novena quartilla..., y volia que 'l primer número fos variat! Sí que m' he lluhit! Bon goig que no surti averiat per ses vuyt cares!

Com deya (pot 'ser encare no ho he dit), anava à fer us de les estisores; però, no veyent ahon se coneixeria menys el tall, he resolt deixarho aixís, un llençol fet.

Al qual llençol, m' afanyaré à puntejarli un ribet, aclarint breument el subtítol d' aquest periòdich de nou encuny, primer de la vall d' Hostoles, per obra y gracia del últim de sos fills.

No es aquell massa rumbós per cap concepte. Historia, literatura y *folk-love*: velshi aquí tres termes que, com tots, s' allargan y s' acursan à voluntat del qui se 'n serveix. Y jo ho faig en un sentit que 'l nom gentilici de la revista limita suficientment. L' historia d' Hostoles, y no l' universal; literatura de casa, y no literatura forastera; y *folk-love* de les nostres planuries y de les nostres montanyes, y no de terres desconegudes; es lo qu' ha d' omplonar les columnes que avuy començo d' ennegrir. Tal

volta en la part literaria 'm permetereé més llibertat en l'elecció d'assumptos; mes son fondo seràn sempre 'ls quadrets locals, les costums y notes de l'encontrada y 'ls croquis presos sobre 'l terror. En tot cas, y tornant à n'allò del *rumbo*, el qualificatiu de *mínima* que li dong, allunya de la meva revista tota sombra de pretenció.

En quant á idees, ja 'm coneixen els meus compatricis; mes, per sí ò per no, aquí está 'l lema de la primera plana, que 'm sembla bastant expressiu.

Relativament à la part material, aquest número n'es mostra. Penso publicarne un cada mes; però com no hi ha subvencions que 'm lliguin, no prometo res á ningú.

La «crítica» de poble es molt trapacerota, y un xich—cóm ho diré?—ignorant. No cal dir si trovarà pels à lo que jo fassi; sobre tot per ésser fet per mí.

A fins, potser, quelqu' hu observarà (oh, esperit de menudería!) que HOSTOLENCH y *revista*, son de diferent genre gramatical: Que no? Si jo no ho apunto, are que hi caich, no duptin qu' hauría sigut materia disputable, al atheneu de la serietat... discutible.

*
*
*

Antes d'acabar, que bé costa prou, feré un desinteressat (això s'ha de repetir molt) cridament à totes les persones de bona voluntat, pertanyin ò no à la nostra vall, que d'alguna manera pugan contribuir à l'obra plantejada. Als dignes senyors Rectors que dirigeixen les parroquies de la vall; als propietaris, hereus de les velles generacions y puntal fermíssim de la tradició arrelada en nostre sol; à n'aquells que sense habitar en la comarca, hi posseheixen bens territorials; à tots, ab una paraula, demano que m'auxilien, qu'aportin llur grà de sorra á la reconstrucció del casal de nostra historia, enderrocat avans de neixe. Facilitant la consulta de papers, innovantme de les llegendes que 'ns han transmès els nostres passats, moltes de les quals desapareixen; explorant els amagatalls de la Natura; en un mot, prenguenthi part ca-

dascú segons sos possibles, es com recordarem als esdevenidors que també nosaltres hem volgut dissipar la boyra dels segles ab els raigs lluminosos de la trilogia santa, la trilogia del renaixement català.

La llevor està sembrada.

Vulga Deu que fructifiqui !

.....

Acabo de fullejar lo dalt escrit, y 'm temo que 'l cor y l'imaginació s' hauràn avingut pera fermen una de grossa.

La veritat siga dita, no respong de mi meteix. Les espines del camí que vaig à recorre, y 'l meu caràcter no avesat à soportar mortificacions, vingan d'hon vingan, me fan preveure que si algun disgust serio m' encaparra, ò trovo molts obstacles en la poca amabilitat de la gent, pot m'òlt ben succehir que quand el pà estigui à mitj courè arreconi la fornada, y me 'n torni *à mis soledades*, à gosar novament dels estudis qu' han herlosejat les mellors hores de la meva vida.

JOSEPH MARÍA GARGANTA.

